

תנו רבנן: מי שיש לו "בית שער" [בית קטן שעושיין לפני שער החצר, והכל עושיין אותו קפנדריא], או אכסדרה [פרוזדור שלפני הבתים], ומרפסת [שלפני פתחי העליה, וכולן עולים דרך שם — רש"י יומא יא ב] בחצר חבירו — אף על פי שדרין שם [תוספות], הרי זה אין אוסר עליו מלהוציא מביתו לחצר, כיון שמקומות אלו אינם נחשבים לבית דירה.

אבל מי שיש לו בחצר חבירו, בית התבן, בית הבקר, בית העצים, ובית האוצרות — הרי זה אוסר עליו, דחשיבי שימוש של דירה.

רבי יהודה אומר: אינו אוסר אלא מקום דירה מגורי אדם בלבד. (75)

אמר רבי יהודה: מעשה בכך נפחא, שהיו לו חמש בתים בחמש חצרות [מאירי] באושא ולא היה דר בכלן, אלא משתמש בהם לתבן ועצים [מאירי].

ובא מעשה לפני חכמים, ואמרו: אינו אוסר אלא בית דירה בלבד.

ותמהינן עלה: וכי בית דירה סלקא דעתך?!

כלומר: הרי בית שער, אפילו היה דר שם אינו אוסר [מאירי]!?

ומשינן: אלא אימא מקום דירה.

כלומר: ראוי לדירה, וגם דר שם בפועל. שאפילו היו לו בתים רבים בהרבה חצרות אינו אוסר אלא באותה דירה שהוא דר בה [מאירי].

מאי היכן הוא מקום דירה?

רב אמר:

מקום פיתא [אכילה].

עג-א

ושמואל אמר: מקום לינה.

מיתיבי לרב דאמר מקום פיתא גורם:

דתניא: הרועין בשדות שמחוץ לעיר, והקייצין [שומרי תאנים השטוחים ליבשם] שמחוץ לעיר, והבורגנין [שומרי העיר], ושומרי פירות שמחוץ לעיר — בזמן שדרכן ללון בעיר, הרי הן כאנשי העיר לענין תחום שבת, שכל העיר חשובה להם כארבע אמות, ויש להם מן העיר אלפים אמה לכל רוח.

אבל בזמן שדרכן ללון בשדה — יש להם ממקום לינתם אלפים אמה לכל רוח.

הרי חזינן, שאף על גב שאוכלים הם בעיר, הולכים אחר מקום לינתם, ולא אחר מקום פיתא, ודלא כרב?!

מחיצה שנעשית לפי שעה הוי בכלל.

ודעת החזון איש שם, דהתוספות לאו דוקא נקטו של יריעות. ומודו לרש"י דכל עראי בכלל. ולא כולי עלמא מודו ליה בזה, ראה שם בשם הנשמת אדם, ומשנה ברורה ושער הציון סימן ש"ע.

75. וכנראה שנחלקו הראשונים בביאור דברי תנא קמא שאף בית התבן ובית הבקר אוסרין. בחידושי המאירי כתב דהטעם הוא: "הואיל וראוי לדירה", וראה גם ברש"י לעיל דף ע ב שלמד מבית התבן ובית הבקר שגם דירה שאין דרים בה אוסרת.

ומשנינן: **התם, אנן סהדי, דאי ממטו להו ריפתא התם** [שאילו היו מביאים להם פת לשדה במקום לינתם] — **טפי ניהא להו** [היה עדיף להם שיהיה שם מקום אכילתם לפי שהוא גם מקום לינתם].

אמר רב יוסף לאחר שחלה ושכח תלמודו: **לא שמייע לי הא שמעתא דרב**, דאמר מקום פיתא גורם.

אמר ליה אבוי: את אמרת ניהלן לשמעתא דרב, ואהא אמרת ניהלן:

על זה ששנינו במשנתנו: **האחינ שהיו אוכלין על שלחן אביהן וישנים בבתיהן** — צריכין עירוב לכל אחד ואחד.

ואמרינן לך [כדאמרן בגמרא לעיל]: **שמע מינה מקום לינה גורם** ולהכי צריך עירוב לכל אחד ואחד, שהרי בלינתם נפרדים הם.

ואמרת לן עלה: אמר רב יהודה אמר רב: לא מיירי באוכלין כאחד בבית אביהן, אלא **במקבלי פרס שנו**.

אבל בעלמא, מקום פיתא גורם [וכמו שדחינו בגמרא לעיל].

תנו רבנן: מי שיש לו חמש נשים, שיש לכל אחת דירה בחצר ומקבלות פרס [הוצאות האוכל] **מבעליהן, וחמשה [או חמשה] עבדים מקבלין פרס מרביהן**.

פליגי בה רבי יהודה בן בתירא, ורבי יהודה בן בבא, אם צריך עירוב לכל אחד ואחד.

רבי יהודה בן בתירא מתיר — אינו מצריך עירוב לכל אחד — **בנשים**.

ואוסר בעבדים.

מפני שהנשים נגרות אחר בעליהן, שמקבלות פרס ממנו, שהן כמותו כגופו, וגם נגרות זו עם זו שלא לאסור זו על זו, שהבעל מצרפן.

אבל עבדים לא שייכי כולי האי בתר אדון, ולא זה עם זה [ריטב"א, וראה עוד שם].

רבי יהודה בן בבא איפכא סבירא ליה, והרי הוא מתיר **בעבדים ואוסר בנשים**, דעבדים כביתו הן, מה שאין כן בנשים [ריטב"א].

אמר רב: מאי טעמא דרבי יהודה בן בבא?

דכתיב: ודניאל בתרע מלכא [יושב בשער המלך].

הרי, שאף על פי שלא היה יושב כל היום בשער, עשה אותו הכתוב כמי שיושב שם, כיון שמקבל פרס ממנו, והוא משרתו ועבדו [ריטב"א בהבנת רש"י].

פשיטא לן:

ואמנם בתוספות לקמן דף פה ב כתבו דהכא מיירי שיש בו תבן. ומשמע, כי מה שמחזיקים בן תבן עושהו לבית דירה. וכן פירש את דברי המשנה הקרן אורה, ודימה זה להא דאמרו ביומא לענין בית התבן שהוא חייב במזווה.

וראה גם בתוספות כאן ד"ה מי, שכתבו: מהך דבית התבן יש ללמוד שבית אוסר אף על פי שאין דרין בו. ולפי זה משמע, דפליגי תנא קמא ורבי יהודה אם דירה בלא בעלים שמה דירה.

בן אצל אביו דינו לענין עירוב כדאמרן במשנתנו.

אשה אצל בעלה, ועבד אצל רבו, פשיטא לן נמי, דלענין עירוב הוי פלוגתא דרבי יהודה בן בתירא ורבי יהודה בן בבא, וכמו שנתבאר בגמרא לעיל.

ומיבעי לן: תלמיד שדר אצל רבו בחצר אחת בבית נפרד, ומקבל פרס מרבו — מאי?

תא שמע: דרב, כשהיה תלמיד בי רבי חייא דודו, אמר: אין אנו צריכין לערב. שהרי אנו סומכין על שולחנו של רבי חייא!

ורבי חייא כשהיה תלמיד בי רבי, אמר: אין אנו צריכין לערב, שהרי אנו סומכין על שולחנו של רבי!

בעא מיניה אביי מרבה:

חמשה שהיו דרין בחצר אחת, שגבו את עירובן, ובאים לערב עם חצר אחרת, כשהן מוליכין את עירובן למקום אחר, כלומר: כשעושין עירוב משותף עם חצר אחרת ומניחין אותו בחצר האחרת — האם עירוב אחד לכולן.

או צריכין עירוב לכל אחד ואחד? (76)

אמר ליה רבה לאביי: עירוב אחד לכולן.

ותמהינן ממשנתנו: והא אחין, דכי חמשה שגבו את עירובן דמו, דהא חזינן במתניתין שאם אין עמהן דיוורין אחרים אין אוסרים זה על זה, הרי שחשובים הם כאילו גבו עירוב ביניהם. ומכל מקום קתני במתניתין: צריכין

עירוב לכל אחד ואחד אם מוליכין עירובן למקום אחר.

וקא סלקא דעתין השתא, דהא דקתני במתניתין "מוליכין את עירובן למקום אחר" היינו כשאין עמהם דיוורין אחרים, ומוליכין עירוב לחצר אחרת.

ועל כרחך, שאף בחמשה שגבו, כשמוליכין למקום אחר צריך עירוב לכל אחד ואחד, ותיקשי לרבה דאמר: עירוב אחד לכולן!

ודחינן: הכא במאי עסקינן, כגון דאיכא דיוורין אחרין בהדיהו באותה חצר, ומוליכין עירוב לחצר אחרת, או אפילו עירבו עם אותם דיירים ומוליכין את העירוב לבית של דייר אחר שבחצר.

וכיון שכן, אין ללמוד מכאן לנידון דידן.

דשאני הכא, דמגו דהני [הדיוורין האחרים] אסרי, וצריכים ליתן עירוב, הני [חמשת האחין] נמי אסרי.

אבל אם אין עמהם דיוורין אחרים, ובאים ליתן עירוב במקום אחר ממש, אין צריכין עירוב לכל אחד, אלא עירוב אחד לכולן.

הכי נמי מסתברא דטעמא דמתניתין משום מגו הוא:

דקתני בסיפא דמתניתין: אימתי — צריכין עירוב לכל אחד ואחד — בזמן שמוליכין את עירובן במקום אחר.

אבל אם היה עירובן בא אצלם.

או שאין דיוורין עמהן בחצר —

זה, לעיל דף עב ב, או דמיבעי ליה האיך הלכה.

76. וכתב רש"י: לא שמיע ליה ברייתא שבענין

אין צריכין לערב.

הרי שיש חילוק בין היכא דאיכא דיוורין אחרים דאמרינן "מגו דהני אסרי הני נמי אסרי", לבין ליכא דיוורין אחרים.

ומסקינן: **שמע מינה** [וראה בריטב"א שתמה, מאי "הכי נמי מסתברא" דקאמרינן, והרי מוכרח הוא, ראה שם].

בעא מיניה רב חייא בר אבין מרב ששת:
בני בי רב [בני ישיבה] **דאכלי נהמא בבאגא** [שאוכלים פיתם באכסניא שבבקעה], **ואתו ובייתי כבי רב** [ובאים לישון בבית המדרש].

כי משחינן כשמודדים **להו תחומא**, האם **מבי רב משחינן להו**, או **מבאגא משחינן להו** [כשמודדים להם תחום שבת, האם מבית המדרש מודדים להם, כיון שישנים שם, או מהבקעה שאוכלים שם מודדים להם תחום שבת]?

אמר ליה רב ששת: **משחינן מבי רב** [מודדים מבית המדרש] לפי שהוא מקום לינתם!

ומקשי ליה רב חייא בר אבין: **והרי מי שבא לצאת חוץ לתחום ונותן את עירובו** [עירוב אוכל, לשם תחומין] **בתוך אלפים אמה, ואתי וביית בביתיה** [וחוזר לישון בביתו] **דמשחינן ליה תחומא מעירוביה** [הרי מודדין ממקום הנחת העירוב].

וחזינן שהולכים אחר מקום פיתא, ולא אחר מקום לינה?!

אמר ליה רב ששת [ב"ח]: **בההוא** [בהנחת עירוב] **אנן סהדי** מהו עיקר מקומם, **ובהדא** [ובלינתם בבית המדרש] **אנן סהדי** מהו עיקר מקומם, וכדמפרש ואזיל.

בההוא — **אנן סהדי**, **דאי מיתדר ליה התם** טפי **ניחא ליה** [שאם היה יכול לישון במקום שנתן את עירובו, היה יותר ניחא ליה], שהרי לשם כך נתן שם עירוב, כי רצונו לילך משם לאותו רוח שנתן את העירוב.

ובהדא — **אנן סהדי**, **דאי מיייתו להו ריפתא** **לבי רב, ניחא להו טפי** [שאם היו מביאים להם פת לבית המדרש יותר היה ניחא להו], שאז לא היו צריכים ללכת אל הבקעה. שהרי אינם הולכים לבקעה אלא משום ששם יש להם "אושפיזא" המספקת להם את אכלם. (77)

קיימא לן שאם היו שתי חצרות, זו לפנים מזו, והיה פתח ביניהן, ודרכם של בני החצר הפנימית לצאת אל רשות הרבים היא דרך החצר החיצונה — הרי אם היו דיירים רבים בחצר הפנימית ולא עירבו ביניהם, הם אסורים בטלטול בחצרים, הם אסורים בדריסתם בחצר החיצונה את בני החיצונה בטלטול בחצר החיצונה.

אבל אם היה רק דייר יחיד בפנימית, שמותר הוא בטלטול במקומו, הוא אינו אסור בדריסתו את הטלטול לבני החיצונה, וכמבואר במשנה לקמן דף עה א שרגל המותרת במקומה אינה אוסרת בדריסתה שלא במקומה. [וכן לעיל דף סו ב]. ולכן יש מקום להסתפק:

אחר מקום פת, אלא הולכים אחר אותו מקום

77. והיינו, שאין הולכין לא אחר מקום לינה ולא

בעי רמי בר חמא מרב הסדא: אב ובנו הדרים בחצר הפנימית, ואוכלין כל אחד בבית אחר, אלא שהבן מקבל פרס מאביו [תוספות, ריטב"א].

או הרב ותלמידו הדרים בחצר הפנימית.

כיצד הוא דינם? האם **כרבים** הדרים בפנימית דמו, ואוסרים בדריסתם על החיצונה.

או כיחידים בפנימית דמו, ואין אוסרין?

והך בעיא תליא בבעיא אחריתי [ריטב"א]:

האם **צריכין** האב ובנו או הרב ותלמידו **עירוב** ביניהם [כשאינן עמהם דיירים אחרים], וממילא כרבים דמו, ואוסרין על החיצונה אם לא עירבו, כדין רגל האסורה האוסרת בדריסתה שלא במקומה.

או אין צריכין עירוב ביניהם, וכיחידים דמו. (78)

ועוד מיבעי ליה: כיון שמבוי הפרוץ לרשות הרבים אינו ניתר בלחי וקורה להתיר לטלטל בו אלא אם כן היו פתוחים אל המבוי שתי חצרות של שני בתים, איכא למיבעי:

האם אב ובנו, או הרב ותלמידו, נחשבים חצרותיהם כחצירות חלוקות, ולכן **מבוי שלהן ניתר בלחי וקורה**.

או שחצרותיהם נחשבות כחצר אחת ולכן

אין המבוי שלהם **ניתר בלחי וקורה**. אלא צריך ליתן בפתחו פסים ברוחב ארבעה טפחים, כדין חצר, כדי להתיר את הטלטול במבואם.

אמר ליה רב הסדא, תניתוה לשתי האיבעיות:

א. **אב ובנו הרב ותלמידו, בזמן שאין עמהן** דיוורין אחרים, **הרי הן כיחידים, ואין צריכין לערב**.

ואם כן, אם הם גרים בחצר פנימית, הרי הם רגל המותרת במקומה, ואין הם אוסרין בדריסתם על החיצונה.

אבל אם יש עמהם דיוורין אחרים, מגו דהני אסרי הני נמי אסרי, וכדאמרין לעיל.

ב. **ובכל זאת — מבוי שלהן ניתר בלחי וקורה!**

שהן נחשבות לשתי חצירות הפתוחות למבוי ביחס לתיקון מבוי, על אף שביחס לעירובי חצירות אין הם צריכים לערב ביניהם. (79)

מתניתין:

חמש חצירות פתוחות זו לזו, ופתוחות למבוי:

א. **עירבו בחצירות** — בין עירוב לכל חצר בעצמה, בין עירוב משותף לכל החצרות

באוכלין ממש על שולחן אביהם, או אף במקבלי פרס מאביהן.

79. ועיין ברש"ש שתיקן את לשון רש"י בד"ה מבוי, וכך צריך לקרותו: ואע"ג שאין צריכים

שאנו יודעים שהיה ניחא לו שיהיה מקום פתו או מקום לינתו, ריטב"א.

78. וביארו תוספות: אף שהדבר מפורש במשנתנו, מספקא ליה אם המשנה מיירי